

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 24 hallituksen esitykseen Ruotsin kanssa tehdyn suvereniteettisaaria koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Eduskunta on päätöspöytäkirjan ottein 5 päivältä marraskuuta 1986 lähettänyt hallituksen edellä mainitun esityksen n:o 189 ulkoasiainvaliokuntaan.

Asian johdosta ovat olleet kuultavina toimistopäällikkö Sakari Juuti ulkoasiainministeriöstä, lainsäädäntöneuvos Ilkka Pere oikeusministeriöstä ja osastopäällikkö Jorma Kantola maanmittaushallituksesta.

Käsiteltyään asian ulkoasiainvaliokunta esittää kunnioittaen seuraavaa.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Ruotsin kanssa kesäkuussa 1986 tehdyn suvereniteettisaaria koskevan sopimuksen, jolla selkiinnytään suvereniteettisaarten hallinta omistusoikeudeksi. Esitykseen sisältyy lakiehdotus sopimuksen eräiden lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten hyväksymisestä.

Tornionjoki, Muonionjoki sekä Könkämäeno ovat olleet Suomen ja Ruotsin välisiä rajajokia aina vuodesta 1809 lähtien, jolloin solmittiin Ruotsin ja Venäjän välillä Haminan rauhansopimus. Näiden jokien varsilla olevilla taloilla on suuressa määrin tiluksia jokien kummallakin puolella ja niiden saarissa. Saarten osalta oli jo vuonna 1810 tehty erityisiä päätöksiä, joiden mukaan omistajille taattiin hallintaoikeus saariin valtakunnanrajasta riippumatta. Osoituksena saarten kuulumisesta toiselle valtiolle haltijoiden oli kuitenkin suoritettava suvereniteettimaksua, mistä johtuu saarten nykyinen nimitys.

Suvereniteettisaarten kokonaispinta-ala on nykyisin yli 1 000 hehtaaria jakaantuen puoliksi kummankin valtion kesken. Suomalaisten Ruotsissa sijaitsevat saaret ovat jokialueen pohjois- ja keskiosassa siten, että Muonion kunnan kohdalla on yli 400 hehtaaria, Pellon kunnan kohdalla lähes 100 hehtaaria ja Kolarin kunnan kohdalla 14 hehtaaria. Ruotsalaisten Suomessa sijaitsevista saarista valtaosa on etelässä Hietaniemen suvanossa Ylitornton kohdalla. Muut saaret sijaitsevat hajallaan koko jokialueella ja niiden pinta-ala on alle 20 hehtaaria.

Hallituksen esitykseen sisältyvässä sopimuksessa lähdetään siitä, että suvereniteettisaaria koskeva järjestelmä sinänsä säilyy, mutta sen pahimpia epäkohtia pyritään korjaamaan. Sopimukseen sisältyy hakemusmenettelyyn perustuva mahdollisuus suvereniteettisaarten erityisaseman poistamiseen. Sopimuksessa todetaan, että saaria hallitaan omistusoikeudella. Saariin sovelletaan pääsääntöisesti sijaintivaltion lainsäädäntöä, mutta sopimuksessa määritellään myös poikkeaminen sijaintivaltion lainsäädännön alaisuudesta. Tällä tavoin saarten haltijoiden oikeusasema selkiinnytetään ja saarten kiinteistöoikeudellinen kohtelu yhdenmukaistetaan kummassakin maassa sekä luodaan samalla paremmat edellytykset saarten vastaiselle käytölle.

Sopimuksella ehdotetaan poistettavaksi velvollisuus suvereniteettimaksun suorittamiseen. Muutoin aikaisemmat määräykset jäävät edelleen voimaan. Merkittävin saarten käyttöä koskeva rajoitus on se, että saarille saa pystyttää vain sadon säilytystä varten tarpeellisia rakennuksia. Sopimus sisältää menettelyä koskevat määräykset myös sen varalta, että olosuhteiden muuttumisen johdosta saattaa vastaisuudessa olla tarpeellista poistaa suvereniteettisaaren erityisasema ja saat- ta saari sen käyttöä koskevista rajoituksista vapaana sijaintivaltion kiinteistörekisteriin.

Sopimuksen mukaan Ruotsin tuomioistuimet ja viranomaiset ovat toimivaltaisia käsittelemään Suomessa sijaitsevia suvereniteettisaaria koskevia asioita siinä määrin kuin Ruotsin oikeutta sovelletaan Suomessa sijaitseviin saariin. Vieraan valtion tuomioistuinten ja viranomaisten Suomen aluetta koskeva julkisen vallan käyttö on ristiriidassa Suomen Hallitusmuodon säännösten kanssa. Sopimusmääräys sisältää myös poikkeuksia eräistä tuomioistuinten ja viranomaisten toimivaltaa koskevista laintasoisista säännöksistä.

Suomen Hallitusmuodon 2 § sisältää yleisen säännöksen vallanjaosta valtioelinten kesken. Säännöksen mukaan toimeenpanovalta kuuluu tasavallan presidentille ja valtioneuvostolle, kun

taas tuomiovaltaa käyttävät riippumattomat tuomioistuimet. Julkisen vallan uskominen vieraan valtion tuomioistuimille ja viranomaisille Suomen aluetta koskevista kysymyksistä sisältää poikkeuksia hallitusmuodon mukaisesta vallankäytöstä Suomessa. Kun sopimuksella puututaan Suomen täysivaltaisuuteen ja sisäiseen vallanjakoon, on sopimusmääräykset näin ollen hyväksyttävä valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä ja 69 §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla.

Hallituksen esityksen perustelujen ja saamansa selvityksen nojalla ulkoasiainvaliokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena sekä puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien ehdotusten hyväksymistä.

Helsingissä 28 päivänä marraskuuta 1986

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Liikanen, varapuheenjohtaja Zilliacus, jäsenet Aaltonen, Elo,

Edellä esitettyyn viitaten ulkoasiainvaliokunta kunnioittaen ehdottaa,

että Eduskunta hyväksyisi ne Tukholmassa 19 päivänä kesäkuuta 1986 Suomen ja Ruotsin välillä tehdyn suvereniteettisaaria koskevan sopimuksen määräykset, jotka vaativat Eduskunnan suostumuksen.

Samalla valiokunta ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana.

Helminen, Hetemäki-Olander, Kanerva, E. Laine, Paasio, Puolanne, Pursiainen ja Väänänen sekä varajäsen Pohjala.